

DR. NICOLAE HASNAȘ (1875-1966)

Dan Neguleasa

Pentru gorjenii ce-au trăit perioada interbelică cât și pentru cei curioși a cunoaște un ce nume se impune prin neobosita-i strădanie pentru emanciparea județului de la poalele Parângului, pentru capacitatea profesională, corectitudinea, altruismul și omenia sa.

Gorjeanul prin adopție Nicolae Hasnaș s-a născut la 5 noiembrie 1875 în comuna Salcia – Nicșeni din județul Botoșani. Fiu de învățător, și-a făcut studiile elementare în comuna natală, iar pe cele liceale la Botoșani. În 1896 devine student al Facultății de Medicină din București pe care o absolvă în 1902 obținând diploma în medicină și chirurgie prin susținerea lucrării „Contribuțiuni la studiul chistelor hidatice ale rinichiului și tratamentul lor”¹, lucrare apreciată de specialiști.

În 1898, reușind la concursul de externat, ocupă postul de vaccinator al orașului București. După terminarea studiilor a lucrat ca preparator la Institutul „Victor Babeș” și apoi la sanatoriul particular „Olkovski”².

În anul 1905 pleacă la Sulina în calitate de medic al orașului și al marinei comerciale. Aici îl va cunoaște și va lega o strânsă prietenie cu scriitorul Jean Bart (Eugeniu Botez)³, va face numeroase călătorii în porturile Mediteranei, Atlanticului ori Mării Nordului⁴. Tot aici tânărul medic publică cea dintâi lucrare despre orașul unde activa, intitulată „Raport asupra stării sanitare a orașului Sulina”.

După susținerea în 1907 a concursului de medic primar din motive de sănătate⁵, părăsește orașul Sulina devenind din 14 iulie 1907 medic al spitalului din Tg-Jiu, funcție pe care o va îndeplini timp de

aproape o jumătate de secol, cu o scurtă întrerupere în timpul primului război mondial. Concentrat fiind, cu gradul de maior, conduce spitalul de campanie nr. 2 Crucea Roșie. Ca șef al spitalului și, ca chirurg îngrijește la Fetești, Tecuci sau Dorohoi peste 12.000 de răniți și bolnavi⁶. Pentru felul deosebit în care și-a făcut datoria, medicul N. Hasnaș este decorat cu Ordinul „Sfântul Stanislav”, cu „Medalia de Onoare” de aur, franceză și cu alte distincții naționale⁷.

În timp ce soțul îngrijea răniții în Dobrogea sau pe frontul din Moldova, soția sa, Sabina Hasnaș, a servit ca soră voluntară pentru îngrijirea răniților de pe frontul de la Jiu, internați în spitalul din Tg-Jiu⁸.

Demobilizat, revine în orașul de pe Jiu și se dedică muncii de reorganizare a spitalului local, a activității medicale gorjene.

În anul 1928 reușește să transforme spitalul mixt din Tg-Jiu în spital cu două secții, iar în perioada 1933-1938 când a fost director a declanșat o vastă campanie de modernizare și construcții. După, ce primăria orașului achiziționase clădirea Milescu în care se amenajase secția de boli interne, în 1934 se construiește încă un pavilion cu 60 de paturi. Patru ani mai târziu, pentru maternitate, pediatrie, ginecologie-obstetrică, un laborator și se dotează spitalul cu un aparat Röntgen⁹.

Pentru a înțelege mai bine pe medicul Nicolae Hasnaș cred că este suficient a aminti că în 1937 pentru crearea spațiului necesar organizării secției de maternitate își cedează cu plăcere locuința ce i se cuvenea în calitatea sa de director al spitalului¹⁰.

În același an 1937, pentru meritele sale profesionale este numit inspector sanitar general.

Deși în anul 1938 Nicolae Hasnaș împlinise venerabila vârstă a pensionării, datorită firii sale active, își continuă activitatea conducând până în 1994 secția de maternitate, apoi ca medic al policlinicii orășenești și al cabinetului medical al Fabricii de Țigarete până în anul 1957, când după 60 de ani de practică medicală, de alinare a suferințelor sau de salvare de vieți omenești se pensionează și se retrage lângă fiica sa în orașul București¹¹.

Bogata experiență profesională, cazuistica avută la dispoziție cât și dorința de a cunoaște l-au călăuzit pe calea cercetării științifice. Constatările sale au fost comunicate colegilor de breaslă în numeroase studii și articole publicate de-a lungul timpului, dar mai ales în perioada 1920-1932. Dintre acestea, pe lângă dările de seamă privind activitatea spitalului târgujian din anii 1909, 1910, 1912, 1913, 1914 și 1921-1923, amintim pe cele privind cancerul primitiv al uretrei, hernia intestinală abdominală traumatică, tratamentul febrei tifoide privind vaccinarea antitifică și altele.

Medicul târgujian a fost interesat și de organizarea lumii medicale românești. În 1909 se numără printre membrii fondatori ai Societății de Științe Medicale din Craiova care, doi ani mai târziu, editează „Revista Științelor Medicale”, în al cărei comitet de redacție este membru și-n paginile căreia comunică rezultatele activității sale medicale.

În memoria gorjenilor Nicolae Hasnaș nu a rămas doar ca un excelent profesionist, alinător de suferințe ci și ca un mare om politic, un sprijinitor neobosit al școlii, al vieții spirituale gorjene.

Deși în timpul studenției ca orice tânăr a simpatizat cu ideile socialiste, a devenit un reprezentant de seamă al ideilor liberale ocupând funcții importante în organizația gorjeană a Partidului Liberal. În nenumărate legislaturi gorjenii l-au trimis în parlamentul țării unde în cameră sau senat le-a apărat interesele, le-a exprimat dorința de emancipare. În 1924 este consilier județean, iar pentru scurte perioade, 2 iulie – 20 decembrie 1927 și noiembrie 1933, a îndeplinit funcția de prefect al Gorjului¹².

Conștient de rolul social al școlii, al educării și formării științifice a tinerilor generații, Nicolae Hasnaș a fost un neobosit și pasionat susținător al școlii gorjene. Alături de alți conjuțețeni, a reușit să înființeze o școală de notari, să reîntemeieze școala normală de băieți căreia, în calitatea sa de președinte al Comitetului Școlar, să-i construiască un local propriu, liceului Tudor Vladimirescu să-i construiască un internat, o baie și să-i adauge o secție reală, să extindă liceul de fete, să pună

bazele învățământului comercial. Obține fonduri bănești pentru dezvoltarea mai multor școli primare și de meserii, pentru înființarea de biblioteci școlare¹³.

Ani de-a rândul din resursele proprii acordă unor elevi săraci de la Școala de Meserii din Vădeni burse, iar pe alți elevi meritoși îi recompensează cu premii în cărți.

A fost unul din consecvenții și neobosiții susținători ai ideii de înființare la Craiova a unei universități. Într-o conferință ținută în anul 1947 la primăria Târgu-Jiu pe lângă îndemnul de a sprijini înființarea învățământului superior în Oltenia, drept exemplu a și subscris donând pe loc o sumă apreciabilă de bani¹⁴.

Alături de dr. Dimitrie Culcer, Numa Frumușanu, Gh. Tătărescu, Grigore Iunian și Emanoil Părăianu, Nicolae Hasnaș în decembrie 1914 a pus bazele cohorții de cercetași gorjeni numită simbolic „Legiunea Domnului Tudor”, membrii ei acoperindu-se de glorie în luptele de la 14 octombrie 1916¹⁵.

Numele doctorului Nicolae Hasnaș este legat și de activitatea bancară, el fiind mulți ani președintele Băncii Creditului Gorjean din Târgu-Jiu¹⁶.

Viața culturală din perioada interbelică îi datorează mult spiritului creator al doctorului Nicolae Hasnaș.

Creată în 1908, Secția Gorj a Ligii Culturale, a cărei președinție a fost preluată în 1916 după moartea eroică a profesorului Tiberiu Popescu, de către dr. Nicolae Hasnaș, a desfășurat o bogată activitate culturală.

Avându-și sediul în localul Liceului Tudor Vladimirescu, în amfiteatrul acestuia, la sala Căldărușe sau în alte localuri a organizat conferințe, așezări literare, serbări, concerte și spectacole teatrale¹⁷.

În calitate de președinte al ligii, Nicolae Hasnaș ajutat de învățătorul Dumitru Pațica, secretar, a desfășurat o intensă activitate pentru pregătirea comemorării centenarului morții lui Tudor Vladimirescu și organizarea la Târgu-Jiu a Congresului național al Ligii Culturale

Române¹⁸.

Cu acest prilej, pe lângă alte manifestări grandioase, N. Hasnaș împreună cu profesorul Nicolae Andriescu scot un album dedicat eroului sărbătorit¹⁹.

Manifestările organizate cu ocazia sărbătoririi centenarului, date despre viața și activitatea eroului național din Vladimirii Gorjului, reportaje, eseuri de estetică literară, fragmente beletristice, traduceri etc. au găzduit în paginile „Revistei Jiul” editată pe cheltuiala medicului târgujan. La 15 iulie 1920 apare primul număr al revistei subintitulată Revistă pentru „Literatură, știință și popularizare”.

Deși „Revista Jiul” a făcut parte din categoria publicațiilor care au avut de suferit vitregia materială a editării, apărând pentru scurt timp, la intervale mari – au apărut în 1920-1921, 12 numere și unul în 1927 – s-a impus în viața spirituală a județului prin prestigiul editorului²⁰, prin calitatea sa, prin ideile propagate.

Sub semnătura medicului-jurnalist apar articolele în „Gorjeanul” în organele de presă ale P.N.L. – secția Gorj – „Cuvântul Gorjului”, „Viitorul Gorjului” și „Voința” – în multe alte publicații.

Prieten bun cu Gheorghe și Aretia Tătărescu, împreună cu aceștia și alți oameni de cultură ai Gorjului, a militat activ pentru aducerea la Târgu-Jiu a osemintelor Ecaterinei Teodoroiu, la ridicarea mausoleului din piața orașului, la realizarea tripticului, opera geniului Gorjului, Constantin Brâncuși, al cărui prieten și confesor a fost în anii târgujieni ai sculptorului.

Bătrân, slăbit, însingurat, departe de județul ce-l adoptase ca fiu și cetățean, în ultima lună a anului 1966, la vârsta respectabilă de 91 de ani se stinge din viață în capitala țării.

Cei care l-au cunoscut, iubit și admirat, în semn de recunoștință, la 21 decembrie 1972, au adus urna cu resturile pământești ale celui ce, alături de Dincă Schileru, Gheorghe Tătărescu sau Grigore Iunian, a reprezentat pentru țară Gorjul, iar pentru gorjeni unul din tribunii lor politici și spirituali, și au depus-o în cimitirul orașului Târgu-Jiu, în

pământul Gorjului pentru propășirea căruia luptase mai bine de o jumătate de secol.

Aceiași urmași, pentru readucerea în memoria colectivă a gorjenilor a multiplei personalități a doctorului Nicolae Hasnaș, pentru continuarea și aplicarea ideilor propovăduite de-a lungul vieții sale la 28 februarie 1997 au înființat „Liga culturală dr. Nicolae Hasnaș” și a editat seria nouă a revistei „Jiul”²¹.

NOTE:

1. Adrian Becherete, *Pagini din trecutul medicinei gorjene*, Tg-Jiu, 1980, p. 77.
2. **Ibidem**.
3. Ion Cepoi, *Dr. Nicolae Hasnaș sau despre destinul unei personalități întemeietoare*, în revista „Terra Litua” nr. 2/1998, p. 18.
4. Adrian Becherete, **op. cit.**, p. 77.
5. Constantin Lupescu, *Dr. Nicolae Hasnaș*, în Almanahul Gorjeanului, Tg-Jiu, 1991, p. 117.
6. Adrian Becherete, **op. cit.**, p. 78 și Jean Bărbulescu, „*Calendarul Gorjeanului*” Tg-Jiu, 1925, p. 114.
7. Ion Cepoi, **op. cit.**, p. 18.
8. Octavian Ungureanu, *Soldați fără uniformă în bătălia de la Jiu*, în Litua, Studii și cercetări”, vol. VII, Tg-Jiu, 1997, p. 176; Arimia Vasile, Bobocescu Vasile, Mischie Nicolae, Neguleasa Dan și Păsărin Alexandru, *Personalități gorjene de-a lungul timpului*, București, Editura Fundației „Premiile Flacăra – România”, 2000.
9. Dan Neguleasa, Florina Popescu, *Arhivele Statului Gorj, îndrumător arhivistic*, Târgu-Jiu, 1994, p. 324.
10. Adrian Becherete, **op. cit.**, p. 79.
11. **Ibidem**, p. 79 și 84.
12. Arh. Naț. Gorj, fond „Prefectura Județului Gorj”, reg. 1/1874-1949, f. 5 și 6 v.
13. Adrian Becherete, **op. cit.**, p. 81-82 Ion Tarbac, *Istoria presei gorjene*” Editura Ager, Tg-Jiu, 1994, p. 58 și Dan Neguleasa, Florina Popescu, **op. cit.**, p. 274.
14. Adrian Becherete, **op. cit.**, p. 83.
15. Gheorghe Nichifor, *Intelectualitatea Gorjului și Marea Unire*, Editura Ștefulescu Alexandru, Târgu-Jiu, 1995, p. 33.
16. Dan Neguleasa, Florina Popescu, **op. cit.**, p. 223.
17. Octavian Ungureanu și Ion Sandală, *Luminile scenei*, Târgu-Jiu, 1980, p. 34.
18. Gheorghe Nichifor, **op. cit.**, p. 86.
19. Nicolae Hasnaș și Nicolae Andriescu, *Tudor Vladimirescu, album istoric, artistic și pitoresc al Gorjului*, Tg-Jiu, 1921.
20. Vasile Cărăbiș, *Publicații periodice din Gorj*, Târgu-Jiu, 1978, p. 202.